

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

P 1 1 2 A 1 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Četrtek, 25. avgust 2011 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 25 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev napišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

Priloga k izpitni poli 1

S p l e t z a p o p o t n i k e

www.frietmuseum.be

Brugge je eno najlepših in turistično najzanimivejših belgijskih mest. V njem so pred poldrugim letom odprli edini muzej na svetu, posvečen predvsem ocvrtemu krompirčku. Ni naključje, da so se prav v Belgiji poklonili tej jedi, saj je poleg čokolade med najbolj znanimi simboli gastronomske umetnosti države.

Belgijci so zelo ponosni na svoj ocvrti krompirček. Zatrjujejo, da je pridevnik francoski v imenu »french fries«, ki se je zanj obdržal v angleščini in še nekaterih jezikih, zgodovinska napaka in krivica. To naj bi zagrešili britanski in ameriški vojaki, ki so se med prvo svetovno vojno bojevali v Belgiji. Ko so poskusili belgijski ocvrti krompirček, jih je ta navdušil. Ker pa je bil uradni jezik belgijske vojske takrat francoščina, so za mojstre ocvrtega krompirja namesto Belgijcev razglasili Francoze.

Saaihalle

Frietmuseum, kot mu rečejo v domači flamščini, so odprli v stavbi Saaihalle. Zgradba z naj-starejšim vklesanim datumom na pročelju je med najlepšimi in najbolj ohranjenimi v mestu, ki je v svojih zlatih časih med 12. in 15. stoletjem veljalo za eno najmočnejših svetovnih trgovinskih središč.

Frietmuseum je ustanovila družina van Belle, ki je v Bruggeu že pred tem odprla muzej čokolade in muzej gospodinjstvih svetil. Eden od pobudnikov, Eddy van Belle, je ponosen, da so za ta edinstveni muzej namenili Saaihalle, saj so po njegovem mnenju le tako lahko ohranili izvirno notranjo podobo zgodovinsko pomembne stavbe.

V pritličju muzeja je predstavljena zgodovina krompirja. Najdbe v grobiščih Peruja in Čila pričajo, da so ga tam najverjetneje uživali že pred desetimi tisočletji. Prikazano je, kako je divji krompir postal kulturna rastlina in kako je potoval v Evropo, natančneje v Belgijo. Razstavljenih je okoli 400 starodavnih predmetov, najstarejše pa so inkovske vaze, ki ponazarjajo različne vrste krompirja in so zagotovo nastale še pred prihodom evropskih osvajalcev. Na ogled je tudi zanimiva zbirka strojev za pridelavo in obdelavo tega zemeljskega sadeža. V prvem nadstropju je predstavljena zgodovina ocvrtega krompirčka, ki naj bi ga prav v Belgiji znali narediti najbolje. V tem delu muzeja dobimo nekaj namigov za njegovo pripravo, opisane pa so tudi različne omake, ki jih lahko postrežemo s to jedjo. V kletnih prostorih je mogoče poskusiti ocvrti krompirček in nekatere značilne belgijske mesne jedi.

Ogled Belgije brez pokušnje ocvrtega krompirčka ni popoln, a na srečo je okrepčevalnica s slastnim pomfritom vedno v bližini.

Srdjan Cvjetović

(Prirejeno po: Delo, 21. 10. 2009.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Določite okoliščine sporočanja, tako da dopolnite poved z ustreznima podatkom.

Tvorec izhodiščnega besedila je _____
(Kdo?)

Objavljeno je bilo _____
(Kje?)

(1 točka)

2. Določite temo in naslovnika izhodiščnega besedila, tako da dopolnite poved in odgovorite na vprašanje.

A Tema besedila je _____.

B Katerima skupinama bralcev Dela je predvsem namenjeno besedilo?

(3 točke)

3. Kakšno vlogo ima naslov izhodiščnega besedila? Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

Naslov

- a) poimenuje temo.
- b) opredeli besedilno vrsto.
- c) opredeli naslovnika.
- č) poimenuje okoliščine sporočanja.

(1 točka)

4. Kako je fotografija povezana s temo besedila? Odgovorite v povedi.

(2 točki)

5. V besedilu je poleg ocvrtega krompirčka navedena še ena belgijska gastronomska značilnost. Katera? Odgovor napišite na črto.

(1 točka)

6. Ali so trditve v skladu z izhodiščnim besedilom? Obkrožite DA, če je trditev pravilna, ali NE, če ni.

Muzej ocvrtega krompirčka je samo v Bruggeu.	DA	NE
Ocvrti krompirček izvira iz Francije.	DA	NE
Družina van Belle je v Bruggeu ustanovila tri muzeje.	DA	NE
V muzeju je prikazana pot krompirja v Evropo.	DA	NE
V muzeju lahko poskusimo samo jedi iz krompirja.	DA	NE

(2 točki)

7. Navedene podteme razvrstite, tako kot si sledijo v izhodiščnem besedilu. Na črtice zapišite številke od 1 do 4.

_____ ustanovitelji Frietmuseuma
 _____ poimenovanje ocvrtega krompirčka
 _____ razstavnih predmeti v muzeju
 _____ muzejska stavba Saaihalle

(2 točki)

8. V angleščini in še nekaterih jezikih se za poimenovanje ocvrtega krompirčka uporablja pridevnik *francoski*. V povedi/-h pojasnite, kaj Belgijci menijo o tem poimenovanju in zakaj je do njega prišlo.

(3 točke)

9. Pojasnite izvor imena Frietmuseum. Podčrtajte ustrezno možnost ob poševnicah.

Ime Frietmuseum izvira iz angleškega /francoskega/ flamskega jezika.

(1 točka)

10. Odgovorite na vprašanja o muzeju, tako da na ustrezna mesta v preglednici vpišete znak X.

	V kleti	V pritličju	V prvem nadstropju
Kje najdemo nasvete za pripravo krompirčka in omak?			
Kje se nahaja strojna oprema za pridelavo krompirja?			
Kje so razstavljene inkovske vaze?			
Kje lahko poskusimo ocvrti krompirček?			

(2 točki)

11. S katerim prevladujočim namenom je sporočevalec napisal izhodiščno besedilo?

Sporočevalec je izhodiščno besedilo napisal predvsem, da bi

- a) bralci izvedeli čim več o belgijski gastronomiji.
- b) bralci spoznali muzej ocvrtega krompirčka v Bruggeu.
- c) bralce seznanil z zgodovino Bruggea.
- č) bralce navdušil za uživanje ocvrtega krompirčka.

(1 točka)

12. Določite vrsto besedila, tako da v vsaki vrstici podčrtate ustrezno možnost ob poševnici.

Izhodiščno besedilo je

javno/zasebno,
umetnostno/neumetnostno,
enogovorno/dvogovorno,
publicistično/strokovno,
prikazovalno/pozivno.

(2 točki)

13. Kateri besedilni vrsti pripada izhodiščno besedilo?

Izhodiščno besedilo je

- a) poročilo o obisku Frietmuseuma.
- b) predstavitev Frietmuseuma.
- c) poljudnoznanstveni članek o Frietmuseumu.
- č) novica o odprtju Frietmuseuma.
- d) vabilo na obisk Frietmuseuma.

(1 točka)

14. Poiščite ustrezni sopomenski izraz za podčrtano besedno zvezo v spodnji povedi. Obkrožite črko pred pravilnim odgovorom.

V njem so pred poldrugim letom odprli edini muzej na svetu, posvečen predvsem ocvrtemu krompirčku.

- a) Pred pol leta.
- b) Pred letom in pol.
- c) Pred dvema letoma in pol.

(1 točka)

15. Podčrtano slogovno zaznamovano besedno zvezo v spodnji povedi nadomestite s slogovno nezaznamovano in jo napišite na črto.

Brugge je v svojih zlatih časih med 12. in 15. stoletjem veljal za eno najmočnejših svetovnih trgovinskih središč.

(1 točka)

16. Dopolnite dvojice besed, tako da na črto napišete besedo, ki ustreza določenemu pomenskemu razmerju.

Nadpomensko – podpomensko:	stavba	–	_____
Podpomensko – nadpomensko:	angleščina	–	_____
Sopomensko:	slasten	–	_____
Protipomensko:	starodaven	–	_____

(2 točki)

17. Preberite slovarski sestavek in rešite naloge.

pročelje in pročelje -a s, rod. mn. pročelij in pročelij tudi pročelj in pročelj (ě; ě) **1.** *zunanja, navadno čelna, arhitektonsko poudarjena stran stavbe*: obnoviti, urediti pročelje; okrušeno, prebeljeno pročelje; pročelja palač; okraski na pročelju / baročno, romansko pročelje; pren. njegove besede so le pročelje, ki zakriva resnico ♦ arhit. glavno, stransko pročelje **2.** knjž., redko *sprednji, začetni del predmeta, stvari*; čelo: posadili so ga na pročelje mize; pročelje odra

- A V kateri jezikovni priročnik spada slovarski sestavek?

- a) V Slovar slovenskega knjižnega jezika.
b) V Slovenski etimološki slovar.
c) V Slovar tujk.
č) V Slovenski pravopis.

- B Obkrožite DA, če je trditev o besedi *pročelje* pravilna, ali NE, če ni.

Besedo <i>pročelje</i> lahko naglasimo na različnih zlogih.	DA	NE
Beseda <i>pročelje</i> je večpomenka.	DA	NE
Beseda <i>pročelje</i> ima v rodilniku ednine obliko <i>pročelja</i> .	DA	NE
Beseda <i>pročelje</i> je moškega spola.	DA	NE

- C V kateri stroki se uporablja beseda *pročelje* kot termin? Na črto napišite ime stroke ali izpišite kvalifikator.

(4 točke)

18. Besedi *prikazati* določite koren in napišite besedi, ki spadata v isto besedno družino.

Koren: _____

Besedi: _____

(2 točki)

19. Besede v oklepajih postavite v ustrezno obliko.

Ni veliko zgradb s _____ (pročelje), na katerem bi bila vklesana letnica. Če v muzeju ne boste obiskali _____ (prtiličje), ne boste videli _____ (najdba), ki dokazujejo, da so krompir jedli že pred več _____ (tisočletje).

(2 točki)

20. V izpisani povedi podčrtajte odvisnik in določite njegovo vrsto. Nato pretvorite poved v posledično priredje.

Ker je bil uradni jezik belgijske vojske takrat francoščina, so za mojstre ocvrtega krompirja namesto Belgijcev razglasili Francoze.

Vrsta odvisnika: _____

Posledično priredje:

(4 točke)

21. V spodnji povedi zaničajte glagola in ustrezno preoblikovano poved napišite na črto.

Po mnenju sporočevalca je ogled Belgije popoln, če poskusite ocvrti krompirček.

(2 točki)

22. Preberite poved in določite njeno stavčnočlensko zgradbo.

A Z ustreznim podčrtovanjem določite stavčne člene.

V kletnih prostorih je mogoče poskusiti ocvrti krompirček in nekatere značilne belgijske mesne jedi.

B Določite sestavo stavčnih členov, tako da obkrožite črki pred pravilnima trditvama.

- a) Vsi stavčni členi so goli oziroma nezloženi.
- b) Vsi stavčni členi so podredno zloženi.
- c) En stavčni člen je priredno zložen.
- č) Sestavni del povedka je povedkovo določilo.
- d) Prislovno določilo je sestavljeno iz treh polnopomenskih besed.

(4 točke)

23. Dopolnite povedi, tako da iz besednih zvez v oklepajih tvorite enobesedna poimenovanja.

_____ (prebivalci Peruja) so krompir uživali že nekaj stoletij pred

_____ (prebivalci Evrope).

Ker so imele Benetke v Bruggeu svoje trgovinsko predstavništvo, so v Bruggeu trgovali tudi

_____ (prebivalci Benetk).

(2 točki)

24. V spodnjih povedih zapišite števniko v oklepajih s črkami.

Najstarejša ohranjena stavba v Bruggeu ima na pročelju vklesano letnico

_____ (1399).

Brugge je bil v _____ (12.) stoletju pomembno trgovsko mesto.

(2 točki)

25. Napišite uradno vabilo.

Predstavljajte si, da ste se s sošolci vrnili s strokovne ekskurzije po Belgiji. Na šoli pripravljate multimedijško predstavitev, ki vključuje razstavo fotografij srednjeveškega mesta Brugge in predavanje o evropski prestolnici Bruselj. Na prireditev želite povabiti znanega podjetnika, ki je denarno podprl vaše potovanje. Kot predsednik/predsednica razreda Miran/Mira Kalan mu napišite uradno vabilo. V njem opišite prireditev in omenite, da se je bo udeležil tudi gospod Janez Novak, nekdanji slovenski poslanec v evropskem parlamentu v Bruslju. Vse manjkajoče podatke si izmislite. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

Prazna stran